
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

УДК 658.012

О. В. Михайловська, к.е.н., доцент,
Н. В. Філіпова, к.е.н.**АНАЛІЗ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ
ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ**

У статті проведено аналіз діяльності підприємств телекомунікаційної сфери України, виявлено основні тенденції розвитку зазначеної галузі, визначено місце ПАТ «Укртелеком» на ринку телекомунікаційних послуг, запропоновано шляхи використання конкурентного потенціалу підприємства.

Ключові слова: конкурентний потенціал, телекомунікаційна сфера.

Е. В. Михайловская, к.э.н., доцент,
Н. В. Филиппова, к.э.н.**АНАЛИЗ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ
ТЕЛЕКОММУНИКАЦИОННОЙ СФЕРЫ УКРАИНЫ**

В статье проведен анализ деятельности предприятий телекоммуникационной сферы Украины, выявлены основные тенденции развития данной отрасли, определено место ОАО «Укртелеком» на рынке телекоммуникационных услуг, предложены пути использования конкурентного потенциала предприятия.

Ключевые слова: конкурентный потенциал, телекоммуникационная сфера.

O. V. Mykhailovska, candidate of economic sciences, associate professor,
N. V. Filipova, candidate of economic sciences**ANALYSES OF COMPETITIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISES OF
TELECOMMUNICATION SPHERE OF UKRAINE**

The activity of the enterprises of the telecommunication sector in Ukraine was analysed, the main trends of the development of the industry were identified, and the place of "Ukrtelecom" in the telecommunication service market was defined. The ways of use of the competitive potential of the company were proposed.

Keywords: competitive potential, telecommunication sphere.

Актуальність теми дослідження. У ринковій системі господарювання діяльність підприємств зорієнтована на задоволення потреб ринку, вимог споживачів та виробництво тільки тієї продукції, яка користується попитом та здатна забезпечити необхідний для подальшого розвитку прибуток. За таких умов конкурентоспроможність стає ключовою економічною категорією, яка відображає економічні, науково-технічні, виробничі, організаційні, управлінські та інші можливості підприємства, які реалізуються в продукції та послугах, що конкурують з аналогами на внутрішньому та зовнішньому ринках [6].

Нині телекомунікації – це одна з найрозвиненіших та найбільш інноваційно-орієнтованих галузей економіки. Телекомунікаційна галузь робить значний внесок у зростання ВВП і визначає рівень конкурентоспроможності бага-

---

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

тох країн. Існує діалектичний зв'язок між телекомунікаційною галуззю та світовою інтеграцією: з одного боку, розвиток телекомунікацій став важливим чинником глобалізації, а з іншого - зближення світових товарних і фінансових ринків сприяло значному зростанню попиту на послуги зв'язку і, як наслідок, притоку фінансових ресурсів у галузь.

Постановка проблеми. Аналіз показників діяльності підприємств телекомунікаційної галузі України передбачає оцінку перспектив їхнього розвитку. Позитивно характеризуючи результати досліджень вітчизняних та зарубіжних авторів, необхідно зазначити, що в них не знайшли всебічного відображення і вимагають подальшого аналізу та розробки шляхи підвищення та використання конкурентного потенціалу підприємств телекомунікаційної сфери України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить, що конкурентоспроможність є багатогранною категорією, і трактування якої впливає с визначення самої конкуренції – адже існує діалектичний зв'язок між двома поняттями.

У науковій літературі присутні такі поняття, як конкуренція, конкурентні стосунки, конкурентне середовище, конкурентні переваги. Оскільки початковим, як в сенсі словотворення, так і в концептуальному плані, є «конкуренція», представляється необхідним уточнення цього поняття. Конкуренція, за загальним визнанням, є ключовою ланкою у функціонуванні всього механізму ринку і ринкової економіки в цілому.

Дослідженням проблеми конкурентоспроможності присвячені праці багатьох учених-економістів [1;5;8;11-16]. Вперше провідна роль конкуренції для функціонування ринкової економіки була встановлена в рамках класичної економічної теорії в XVII ст. Адамом Смітом, його відомим принципом «невидимої руки» [11]. Роблячи перші кроки до розгляду конкуренції як ефективного механізму цінового регулювання, А.Сміт розглядав її як найважливіший механізм забезпечення ефективності, пропорційності і динаміки ринкової економіки. Згідно його концепції, підприємство створює конкурентоздатний товар і експортує його, якщо витрати на його виробництво нижчі, ніж в інших країнах. Практично він заклав ґрунт для створення досконалої конкуренції, вперше довівши, що конкуренція, врівноважуючи норми прибутку, приводить до оптимального розподілу праці і капіталу, оптимізує економічну ефективність.

Подальший розвиток ідеї регулювання та розвитку ринку за допомогою конкуренції міститься у працях Д. Рікардо, Дж. С. Мілля, К. Маркса, Й. Шумпетера, А. Маршалла, Дж. Робінсона, М. Портера, А. Адлера, І. Охріменко, І. Булаха, Т. Надтоки та інших.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Дослідження проблеми підвищення конкурентоспроможності національних підприємств носять загальний характер. У статті визначаються шляхи використання конкурентоспроможного потенціалу підприємств телекомунікаційної сфери України.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз діяльності телекомунікаційної сфери України з подальшим визначенням тенденцій розвитку підприємств, оцінка існуючих позицій ПАТ «Укртелеком» на ринку, формування основних шляхів використання його конкурентного потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Телекомунікації – висококонкурентний та найдинамічніший ринок в Україні, швидкість змін на ньому вражає. Головною метою телекомунікаційного ринку є забезпечення інтересів кожного споживача та українського суспільства загалом через створення високорозвиненої та

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

конкурентоспроможної інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, що, відповідно, вимагає новітніх технологій, безперервних інновацій та миттєвої реакції менеджменту. Функціонуючи в період глобалізації та стрімкого розвитку технологій, підприємства телекомунікаційної сфери є саме тими, на яких чекає поява нових конкурентів на національному та регіональному ринках телекомунікаційних послуг.

Відомо, що на ринку телекомунікаційних послуг України діють такі суб'єкти [2, С.132-133]:

- традиційні оператори зв'язку – підприємства, які були створені на основі державних підприємств у результаті їхньої приватизації і реорганізації;
- нові оператори зв'язку – альтернативні компанії, які отримали ліцензію на надання послуг після 1990 р.;
- відомчі оператори – підприємства різних галузевих міністерств та відомств, які надають послуги на комерційній основі.

Збільшення значення телекомунікацій у світовій економіці добре відстежується при аналізі динаміки частки телекомунікаційних послуг у ВВП: за період 1990-2007 рр. частка телекомунікацій у ВВП збільшилася з 1,7% до 3,2%, а частка телекомунікацій у загальному обсязі послуг – з 2,8% до 4,7%. Телекомунікаційна галузь нині – це 4,6% ВВП в економіці країни взагалі, 16,6 тис. підприємств і 240 тис. робочих місць [4]. На початок 2012 року до Реєстру операторів, провайдерів телекомунікацій України були занесені 2398 суб'єктів господарювання, у тому числі 1738 операторів і 660 провайдерів. За 2011 рік до Реєстру занесені 217 операторів і 226 провайдерів.

Стрімкі темпи розвитку телекомунікаційної галузі дозволяють посісти місце одного з найбільш прибуткових секторів економіки. У 2011 році доходи від реалізації послуг зв'язку склали 50,3 млрд грн, у тому числі доходи від надання послуг населенню – 18,4 млрд грн (рис. 1.) [10].

Рис. 1. Динаміка доходів від надання послуг зв'язку за 2006-2011 рр., млрд грн

Галузь зв'язку та інформатизації стабільно демонструє позитивні темпи росту доходів. У 2012 році доходи становили близько 62 млрд грн, що на 6,7% більше порівняно з 2011 роком [3]. За перші три місяці 2013 року доходи від реалізації послуг зв'язку склали 39,8 млрд грн, що на 1,8 % (або на 711,5 млн грн) більше порівняно з аналогічним періодом 2012 року. Зокрема, доходи від надання телекомунікаційних послуг за 9 місяців 2013

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

року склали 36,8 млрд грн, або 91,8% від загальної кількості доходів від надання послуг зв'язку [7] (табл. 1).

Таблиця 1

Порівняння доходів за надання послуг зв'язку за перші 9 місяців 2012 та 2013 року

	Доходи від надання послуг зв'язку, млрд грн		Темп росту, %
	9 місяців 2012 року	9 місяців 2013 року	
Доходи всього, у т.ч.:	38,53	39,24	101,8
Телекомунікаційні послуги	35,4	36,03	101,8
Послуги поштового зв'язку	2,39	2,46	102,8
Інші послуги	0,73	0,75	102,2

Структура доходів від телекомунікаційних послуг в Україні впродовж останніх років зазнала значних змін, у цілому відповідних до світових тенденцій – зростання доходів, головним чином, забезпечується «новими» послугами, мобільним зв'язком і Інтернет. Основний приріст доходів припадає на послуги мобільного зв'язку і Інтернет. Розподіл обсягів доходів по сегментах телекомунікаційних послуг за 2010-2011 рр. зображено на рис. 2.

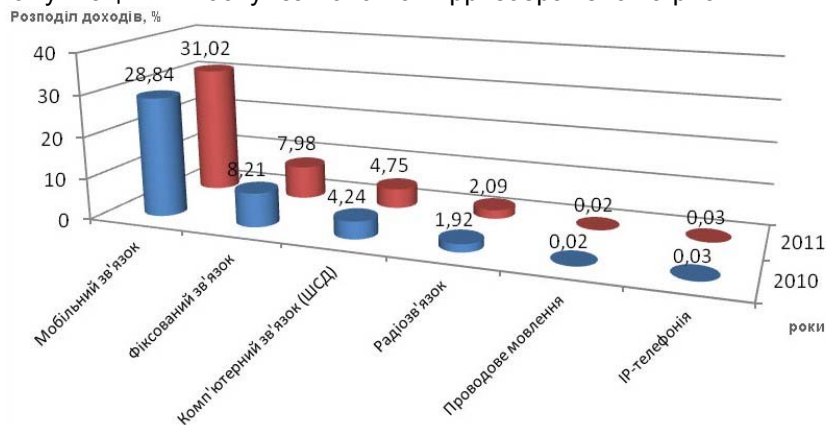

Рис. 2. Доходи по сегментах телекомунікаційних послуг за 2010-2011 роки (млрд грн)

Спільна частка мобільного, телефонного фіксованого та комп'ютерного зв'язку у загальних доходах від надання телекомунікаційних послуг за підсумками 9 місяців 2013 року склали 94,4 % (рис. 3.)

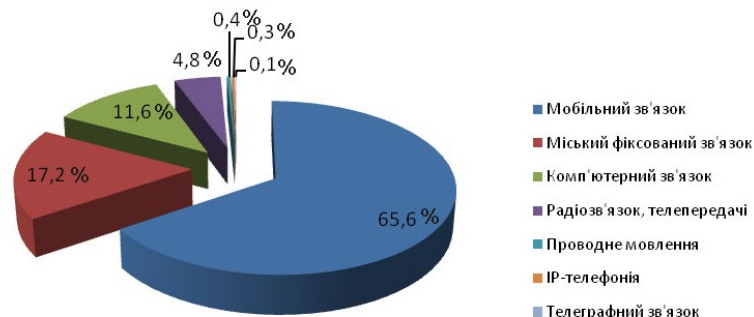

Рис. 3. Структура доходів від надання телекомунікаційних послуг за 9 місяців 2013 року

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Хоча фіксований зв'язок і залишається одним із основних сегментів на телекомунікаційному ринку, його частка невпинно зменшується (рис. 4.). Це пов'язано із заміщенням такого зв'язку послугами мобільного зв'язку, який стрімко розвивається і має вагомі переваги, а також можливості абонентів спілкуватися через Інтернет.

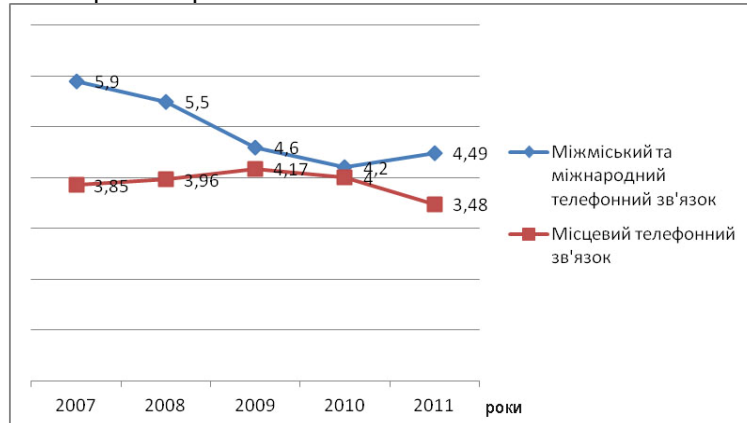

Рис. 4. Динаміка доходів від надання послуг фіксованого телефонного зв'язку за 2007-2011 роки (млрд грн)

Доходи від надання послуг телефонного зв'язку за 9 місяців 2013 року склали 6,18 млрд грн, при цьому кількість основних телефонних апаратів, порівняно з аналогічним періодом 2012 року, зменшилася на 506,4 тис. од. [7]. Лідируючі позиції на ринку послуг фіксованого телефонного зв'язку України займає ПАТ «Укртелеком» (є монополістом - має більше 10,3 млн абонентів) [9].

Про динамічний розвиток ринку послуг мобільного зв'язку в Україні свідчать обсяги доходів та кількість операторів. Рівень покриття території України мережами мобільного зв'язку становить майже 100%. Таким чином повсюдний доступ до мобільного зв'язку в країні забезпечений. Доходи від надання послуг мобільного зв'язку в останні роки постійно зростають (рис. 5), переважно за рахунок гнучкої тарифної та маркетингової політики операторів, а також впровадження додаткових сервісів та інформаційно-телекомунікаційних послуг.

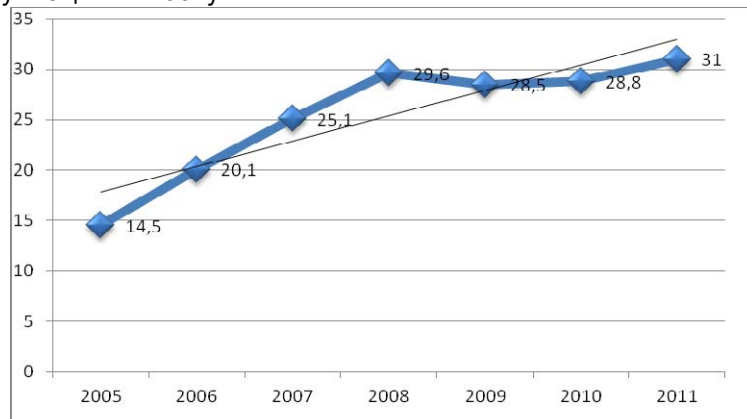

Рис. 5. Динаміка доходів від надання послуг мобільного зв'язку за 2005-2011 рр. (млрд грн)

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

За 9 місяців 2013 року доходи від надання послуг мобільного зв'язку склали 23,65 млрд грн [7].

Також варто зазначити, що база користувачів мобільними послугами також зростає. Сьогодні склалась така ситуація, коли абонентів мобільних мереж більше, ніж населення в країні, це пов'язано з тим, що одна людина є власником відразу кількох SIM-карт. Відтак, на кінець 2011 року абонентська база мобільних операторів нараховувала 55,6 млн абонентів, що на 1,6 млн більше за рівень 2010 року. Рівень проникнення мобільного зв'язку в Україні в 2011 році становив 121,8% [10]. Кількість абонентів мобільного зв'язку у грудні 2012 року зросла на 1,2%, а їхня загальна кількість склала майже 57,5 млн. За підрахунками, рівень проникнення мобільного зв'язку в країні наприкінці 2012 року склав 126% [9]. Станом на кінець вересня 2013 року кількість абонентів мобільного зв'язку склала 61,98 млн і зросла, порівняно з аналогічним періодом 2012 року, на 5,106 млн абонентів. Рівень проникнення мобільного зв'язку на кінець 2013 року становив 136,3% [7].

Таким чином, ринок мобільного зв'язку зараз динамічно розвивається і приносить неабиякі прибутки. Станом на 2013 рік в Україні діють 3 головні оператори, що надають свої послуги під брендами «Київстар», «МТС» та «Life». Найбільшою популярністю на сьогодні користується оператор «Київстар», загальна кількість абонентів якого складає понад 25 млн. Основним конкурентом «Київстар» є «МТС», загальна кількість користувачів якого сягає майже 20,5 млн абонентів. Два основних оператори мобільного зв'язку займають разом понад 80% всього внутрішнього ринку. Третій за чисельністю абонентів оператор «Life» налічує 7,95 млн абонентів, що складає 13,5% ринку [7; 9].

Останніми роками все більший внесок в доходи телекомунікаційних компаній робить обслуговування користувачів Інтернет. Мережі широкосмугового доступу до Інтернету (ШСД) стають невід'ємною частиною інфраструктури світового інформаційного співтовариства, надаючи користувачам якісно новий рівень доступу до різноманітних веб-сервісів, контенту і програмного забезпечення.

На сьогодні в Україні послуги ШСД надаються з використанням:

- волоконно-оптичних ліній зв'язку – FTTx;
- мідних ліній зв'язку – xDSL;
- телевізійного кабелю – DOCSIS;
- супутникових каналів – VSAT;
- безпроводного доступу – Wi-Fi, WiMAX, 3G.

Найбільший рівень доходів спостерігається у разі надання послуги ШСД з використанням волоконно-оптичних ліній зв'язку FTTx. Проте в останні роки простежується тенденція збільшення надання послуги ШСД за допомогою технології безпроводного доступу. Найбільш перспективною є технологія WiMAX, розроблена з метою надання універсального безпроводного зв'язку на великих відстанях для широкого спектру пристроїв.

У 2011 році Україна увійшла у десятку країн світу, у яких найвища швидкість доступу до мережі Інтернет, і вперше увійшла до рейтингу абонентів галузевої організації FTTH Council Europe, посівши 16 місце.

Незважаючи на загальне збільшення доходів (рис. 6.) з 2009 року, спостерігається уповільнення темпів росту доходів від надання послуг ШСД, що пов'язано із збільшенням рівня конкуренції, і, як наслідок, зменшенням тарифів для користувачів послуги [10].

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

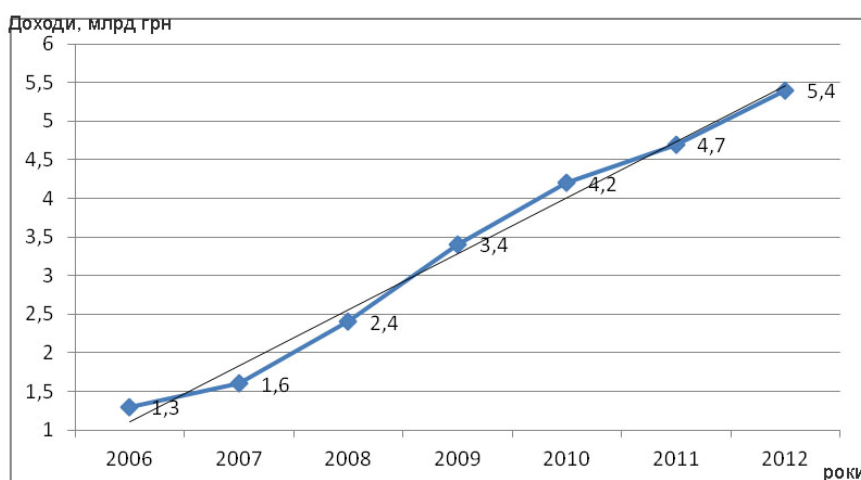

Рис. 6. Динаміка доходів від надання послуг ШСД за 2006-2012 рр. (млрд грн)

Обсяги доходів від надання послуг комп'ютерного зв'язку за 9 місяців 2013 року, порівняно з аналогічним періодом 2012 року (3,9 млрд грн), зросли на 7,1 % і склали 4,18 млрд грн.

Обсяги доходів від надання послуг широкопasmового доступу до мережі Інтернет за 9 місяців 2013 року, в порівнянні з аналогічним періодом минулого року, збільшилися на 96,4 млн грн і становили 3,21 млрд грн, їхня питома вага в загальному обсязі доходів сфери телекомунікацій склала 8,9 % [7].

За оцінкою Expert & Consulting, однієї з провідних груп, що проводить дослідження телекомунікаційного ринку України, перші місця в рейтингу інтернет-операторів та інтернет-провайдерів за кількістю абонентів займають «Укртелеком», «Воля» та «Київстар». Кількість абонентів ШСД в Україні в динаміці представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Кількість абонентів ШСД в динаміці

№ з/п	Провайдер	Кількість абонентів			
		2011 рік	2012 рік	станом на 01.07.13	станом на 01.10.13
1	«Укртелеком»	1323000	1541000	1606000	1626000
2	«Київстар»	413700	629300	709900	739500
3	«Воля»	480300	534300	550000	566000
4	«Тріолан»	220500	211300	213000	237000
5	«Датагруп»	150000	170000	174000	178900
6	Vega	144000	150000	152700	156000
7	«Тенет»	86300	108200	119800	126000
8	«Фрегат СП»	-	98600	110400	113000
9	«Фрінет»	72500	85000	90900	93600
10	«Ланет»	72000	76000	85000	93000

Джерело: складено авторами за [4].

Як видно з таблиці, основні оператори демонструють постійний впевнений приріст абонентської бази.

Отже, аналіз телекомунікаційної сфери України демонструє позитивні тенденції її розвитку та доводить постійне нарощення конкурентного потенціалу.

Але слід зазначити, що в умовах зростання вимог користувачів до якості послуг значно ускладнився процес залучення і збереження клієнтів. З огляду

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

на це напрями використання конкурентного потенціалу повинні ґрунтуватися на досвіді провідних телекомунікаційних компаній світу, аналізу останніх досягнень технологічного та технічного розвитку в сфері телекомунікацій та включати в себе наступні пункти:

- забезпечення прибутковості та підвищення ефективності діяльності;
- подальше розширення мережі мобільного зв'язку третього покоління, збільшення покриття мережі;
- подальший розвиток найрентабельніших видів послуг, насамперед послуг швидкісного доступу до мережі Інтернет та інших додаткових послуг на його основі;
- подальше вдосконалення механізмів продажу послуг та підтримки лояльності споживачів;
- подальше збільшення кількості абонентів швидкісного доступу до мережі Інтернет та мобільного зв'язку;
- підвищення ефективності продажу послуг шляхом вдосконалення існуючих та створення нових каналів збуту;
- вдосконалення механізмів продажу послуг.

Висновок. Аналіз конкурентного середовища телекомунікаційної галузі свідчить про її постійний та динамічний розвиток, який зумовлено швидким удосконаленням технологій та розширенням спектру послуг, які надаються. Варто зазначити, що Україна має величезний потенціал для розвитку телекомунікаційної мережі. Але, на жаль, незважаючи на всі позитивні аспекти, Україна поки що неспроможна підтримувати належний рівень та конкурувати серед економічно розвинених країн. Необхідно розробляти та впроваджувати заходи, які впливатимуть на конкурентоспроможність підприємств телекомунікаційної галузі всередині країни, одночасно підвищуючи її рівень на світовому ринку.

Література

1. Азоев Г. Л. Конкуренция: анализ, стратегия и практика / Г. Л. Азоев. – М. : Центр экономики и маркетинга, 1996. – 23 с.
2. Булах І. В. Оцінка конкурентоспроможності підприємства сфери телекомунікацій: Монографія / І. В. Булах, Т. Б. Надтока. – Донецьк : ДРУК-ІНФО, 2010. – 244 с.
3. В Україні мобільних абонентів стало більше, ніж громадян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.webcitation.org/6Hn4Ait0w>
4. Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2013/03/27/368120/>
5. Макконнелл К. П. Экономикс: принципы, проблемы и политика. В 2-х т. / К. П. Макконнелл, С. Л. Брю.; пер. с англ. – М. : Республика, 1992. - Т.1. – 1992. – 389 с.
6. Мельник Т. Експортний потенціал України: методологія оцінки та аналіз [Електронний ресурс] / Т. Мельник. – Режим доступу: http://iepjournal.com/journals/8-9/2008_10_Melnuk1.pdf
7. Пригода В. М. Розвиток перспективних телекомунікаційних технологій та послуг в Україні в Умовах глобалізації [Електронний ресурс] / В. М. Пригода. – Режим доступу: <http://www.nkrz.gov.ua/uk/1248435242/1275486030/>
8. Портер М. Международная конкуренция: конкурентные преимущества стран / М. Портер. - М. : Международные отношения, 1993. - 896 с.
9. Рейтинг українських операторів фіксованого широкополосного доступу к сети Інтернет за III квартал 2013 года: интегральные показатели [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.encint.com/ratings/ukraine_broadband_q3_2013
10. Річний звіт ПАТ «Укртелеком» за 2011 рік (annual report 2011 in English). Офіційний сайт Укртелеком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrtelecom.ua/about/today/annual_reports

---

УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

---

11. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. В 2-х т. / А. Смит; пер. с англ. - М. : Наука, 1993. – Т.1. – 1993. – 11 с.
12. Хейне П. Экономический образ мышления / П. Хейне; пер. с англ. 5-го изд. – М. : Новости, 1991. – 704 с.
13. Хайек Ф. Индивидуализм и экономический порядок / Ф. Хайек. – М. : Изограф, 2000. – 256 с.
14. Шумпетер Й. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. Под общ. ред. В. С. Автономова; пер. с англ. – М. : Экономика, 1995. – 540 с.
15. Экономическая теория / Под ред. Грязновой А. Г., Чечелевой Т. В. – М. : Экзамен, 2005. – 131 с.
16. Юданов А. Ю. Конкуренция: теория и практика / А. Ю. Юданов. – М. : Гном и Д, 2001. – 142 с.

References

1. Azoyev, G. L. (1996). *Konkurentsya: analiz, strategiya i praktika [Competition: analysis, strategy and practice]*. Moscow: Tsentr ekonomiki marketinga [in Russian].
2. Bulakh, I. V., & Nadтока, Т. В. (2010). *Otsinka konkurentospromozhnosti pidpriemstva sfery telekomunikatsii: Monohrafiia [Evaluation of an enterprise's competitiveness in the telecommunication sector: Monograph]*. Donetsk: DRUK-INFO [in Ukrainian].
3. V Ukraini mobilnykh abonentiv stalo bilshе, nizh hromadian [There are more mobile subscribers than the citizens in Ukraine]. (n.d.). [www.webcitation.org](http://www.webcitation.org/6Hn4Ait0w) Retrieved from <http://www.webcitation.org/6Hn4Ait0w> [in Ukrainian].
4. Ekonomichna pravda [Economic Truth]. (n.d.). www.epravda.com.ua Retrieved from <http://www.epravda.com.ua/news/2013/03/27/368120/> [in Ukrainian].
5. McConnell, C. R., & Brue, S. L. (1990). *Economics. Principles, problems, and policies (11th ed.)*. New York: McGraw-Hill.
6. Melnyk, T. (2008). *Eksportnyi potentsial Ukrainy: metodolohiia otsinky ta analiz [The export potential of Ukraine: methodology of the assessment and analysis]*. Retrieved from http://iejournal.com/journals/8-9/2008_10_Melnuk1.pdf [in Ukrainian].
7. Pryhoda, V. M. (n.d.). *Rozvytok perspektyvnykh telekomunikatsiinykh tekhnolohii ta posluh v Ukraini v Umovakh hlobalizatsii [The development of promising telecommunications technologies and services in Ukraine in the context of globalization]*. Retrieved from <http://www.nkrz.gov.ua/uk/1248435242/1275486030/> [in Ukrainian].
8. Porter, M. (1990). *Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.
9. Reyting ukraïnskikh operatorov fiksirovannogo shirokopolosnogo dostupa k seti Internet za III kvartal 2013 goda: integralnyye pokazateli [The rating of Ukrainian operators of fixed broadband Internet access for the III quarter of 2013: integral indicators]. (2013). www.encint.com Retrieved from http://www.encint.com/ratings/ukraine_broadband_q3_2013 [in Russian].
10. Official site of Ukrtelecom (2011). Richnyi zvit PAT «Ukrtelecom» za 2011 rik [Annual report of public stock company "Ukrtelecom" in 2011]. Retrieved from http://www.ukrtelecom.ua/about/today/annual_reports [in Ukrainian].
11. Smith, A., & Cannan, E. (1976). *An inquiry into the nature and causes of the wealth of nations*. Chicago: University of Chicago Press.
12. Heyne, P. (1987). *The economic way of thinking* (5th ed.). Chicago: Science Research Associates.
13. Hayek, F. (1948). *Individualism and economic order [Essays]*. Chicago: Univ. of Chicago Press.
14. Avtonomov, V. S. (Ed.). (1995). *Kapitalizm, sotsializm i demokratiya [Capitalism, socialism and democracy]*. Moscow: Ekonomika [in Russian].
15. Gryazeva, A. G., & Checheleva, T. V. (Eds.). (2005). *Ekonomicheskaya teoriya [Economic theory]*. Moscow: Ekonomika [in Russian].
16. Yudanov, A. Yu. (2001). *Konkurentsya: teoriya i praktika [Competition: Theory and Practice]*. Moscow: Gnom i D [in Russian].

Надійшла 31.03.2014 р.